

Täysistunto

Keskiviikko 11.3.2020 klo 14.03—16.33

5. Lakialoite laeiksi nuorisolain 17 §:n ja liikuntalain 10 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 7/2020 vp Mia Laiho kok ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan. Menään keskusteluun, jonka avaa aloitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Laiho.

Keskustelu

15.31 **Mia Laiho kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakialoitteessani esitän, että nuorisolakiin ja liikuntalakiin lisätään valtakunnallisten avustusten myöntämisperusteiden edellytyksiin vaatimukset siitä, että nuorisolain soveltuessa nuorten ja liikuntalain soveltuessa alaikäisten kanssa toimiva järjestö sitoutuu tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä muiden päihteiden käytön ehkäisemiseen kaikessa toiminnassaan. Kiitokset kaikille edustajille, jotka ovat yli puoluerajojen ottaneet osaa tähän lasten ja nuorten hyvinvointia edistävään aloitteeseen.

Arvoisa puhemies! Huumeisiin kuolleiden määrä on jatkuvasti kasvanut erityisesti nuorten kohdalla. Nuorten huumekuolemia on jopa kymmenen kertaa enemmän kuin viisi vuotta sitten. Vuonna 2018 melkein sata alle 30-vuotiaasta menehtyi huumeisiin. Tämä on järkyttävän suuri määrä menetettyjä nuoria elämiä, ja ne ovat aiheuttaneet suuren surun läheisille, perheille ja koulukavereille. Onkin hälyttävää huomata, että samaan aikaan suhetautuminen huumeisiin on nuorten keskuudessa löystynyt ja siitä puhutaan positiiviseen sävyyn. Jokainen nuori, joka menetetään päihteille, on jonkun lapsi, sisar tai ystävä ja menetetty mahdollisuus.

Lisäksi nuorten räjähdysmäisesti lisääntynyt nuuskan käyttö on huolestuttavaa. Nuuska ja tupakka aiheuttavat merkittävän riskin syöpä-, verisuoni- ja keuhkotaudeille. Nuuska sisältää lukuisia syöpävaarallisia aineita ja raskasmetalleja, jotka altistavat suun ja nielun alueen syöville. Näistä riskeistä harva nuori tai edes aikuinen on tietoinen. Nikotiini on hyvin myrkyllinen kemikaali ja synnyttää käyttäjälle nopeasti voimakkaan riippuvuuden. Vuonna 2019 pojista 10 prosenttia ja tytöistä 3 prosenttia käytti päivittäin nuuskaa. Esimerkiksi Suomen Syöpäyhdistyksen selvityksessä nuuskan käyttö liitetään usein urheiluun ja erityisesti joukkueurheiluun. Lapsille ja nuorille urheilijat ja valmentajat ovat usein idoleita, joten heidän toiminnallaan ja suhtautumisellaan päihteisiin on merkittävä vaikutus.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti kesäkuussa 2017 työryhmän esittämään esityksiä lakimuutoksiksi ja muiksi toimenpiteiksi, jotka edistävät ja tukevat tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppumista vuoteen 2030 mennessä. Yksi ryhmän ehdotuksista oli tupakoin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

nin ehkäisyn ottaminen mukaan nuoriso- ja liikuntatoimintaan. Yhdeksi valtakunnallisten avustusten jakamisen perusteeksi voitaisiin valita sitoutuminen tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön ehkäisyyn — jota tässä lakialoitteessani ehdotan — ja se olisi hyvä alku. Hyviä käytäntöjä ehkäistä nuorten tupakointia tulee levittää toki nuorisotyössä, mutta tarvitaan muutakin. Pitäisi olla päivänselvää, että valtionavusteisten nuoriso- ja liikuntajärjestöjen tulee sitoutua toiminnassaan myös päihitteettömyyteen.

Väestötasolla nuorten tupakointi on vähentynyt, mutta valitettavasti sitä on edelleen ja tyttöjen osuus on kasvanut ja samalla sen käyttö on keskittynyt alempaan sosioekonomiseen ryhmään. Nuuskan käyttö on kasvanut sekä tytöissä että pojissa. Nuuskan käyttö on yleisempää urheiluvilla, erityisesti joukkuelajeja harrastavilla pojilla. Lasten ja nuorten parissa toimivat liikunta- ja nuorisojärjestöjen toimijat ja urheilijat ovat tärkeitä roolimalleja lapsille ja nuorille. Nuorten kasvua kokonaisvaltaiseen ja päihitteettömään urheilijan elämäntapaan on tärkeä tukea jo harrastuksen alkumetreiltä lähtien. Terveyttä edistävien toimijoiden tulee edelleen tukea lajiliitoissa ja urheiluseuroissa tehtävää työtä.

Urheiluseurojen ja järjestöjen vaikutus nuorten elämään on suuri, ja tältä osin haluan tarkentaa sekä nuoriso- että liikuntalakia. Ehdotankin, että nuorisolakia ja liikuntalakia muutetaan siten, että alaikäisten ja nuorten kanssa toimivien järjestöjen valtionavustusten saamisen edellytyksenä on sitoutuminen tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä muiden päihitteiden käytön ehkäisemiseen toiminnassaan. On selvää, että valtionavusteisten seurojen tulee sitoutua nuorten terveyden edistämiseen. Olisikin vähintään kohtuullista, että urheiluseurat ja järjestöt, jotka saavat toimintaansa julkista rahoitusta, sitoutuisivat tukemaan tätä tavoitetta.

Arvoisa puhemies! Lakialoitteessani esitän siis nuoriso- ja liikuntalakiin lisättävän valtakunnallisten avustusten myöntämisperusteen edellytyksiin vaatimukset siitä, että nuorisolain soveltuessa nuorten ja liikuntalain soveltuessa alaikäisten kanssa toimiva järjestö sitoutuu tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä muiden päihitteiden käytön ehkäisemiseen kaikessa toiminnassaan.

Arvoisa puhemies! Järjestöt ja seurat ovat avainasemassa lapsille ja nuorille esimerkin näyttäjinä. Julkisen toimijan vastuu ei pääty rahan myöntämiseen. Jos avustusta saaneen järjestön toiminnassa nousee esille myöhemmin avustusten kriteerien rikkomista, niihin on oltava rohkeutta myös jälkikäteen puuttua. Lain tiukentaminen tältä osin on perusteltua. Avustusten kriteereillä on merkittävä ohjaava vaikutus järjestötoimijoihin. Lainsäädäntömme on oltava kunnossa, jos haluamme edistää lastemme ja nuortemme oikeutta päihdevapaaseen harrastus- ja urheilutoimintaan.

15.38 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Laiholle lakialoitteesta. Pohdin tässä puheenvuorossani aloitteen sisältöä ja siihen liittyvää tärkeää teemaa hieman yleisemmällä tasolla.

Urheilu-, liikunta- ja nuorisojärjestöillä on perinteisesti katsottu olevan suuri merkitys kansakunnan liikuttajana ja terveellisten elämäntapojen edistäjänä, kansallisen identiteetin nostattajana sekä lasten ja nuoren kasvattajana. Terveiden elämäntapojen katsotaan olevan yksi organisoidun järjestökentän keskeisistä tavoitteista, mihin myös monet järjestöt ovat sitoutuneet. Päihdetyöllä tarkoitetaan toimintaa, jonka tavoitteena on lisätä terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Tähän pyritään edistämällä terveellisiä elintapoja, ehkäisemällä ja vähentämällä päihdehaittoja sekä lisäämällä päihdeilmiön ymmärrystä ja hallintaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

Päihteitä, joiden käyttöön ja haittoihin ehkäisevällä työllä vaikutetaan, ovat esimerkiksi alkoholi, huumausaineet, nuuska ja tupakka.

Järjestöt eivät synny tai elä tyhjiössä erillään muusta yhteiskunnasta ja sen muista toimijoista. Ympäristöllä on merkittävä toimintaa muokkaava vaikutus. Alkoholi-, tupakka- ja muita päihdehaittoja ehkäisevä työ urheilu-, liikunta- ja nuorisojärjestöissä on yksi esimerkki yhteiskunnan ja järjestöjen vuorovaikutteisesta toiminnasta. Yhteiskunnan eri toimijoiden välisen yhteistyön lisääminen ja tiivistäminen voidaan nähdä suurena voimavarana myös ehkäisevän päihdetyön vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden kannalta. Järjestöt yhdessä muodostavat laajan toimijakentän ja viestintäverkoston, jonka maksimaalinen hyödyntäminen mahdollistaisi valtavan potentiaalin eri toimintojen tehostamiseksi.

Keinot päihdehaittojen ehkäisyyn riippuvat siitä, millä tasolla järjestö toimii. Valtakunnalliset kattojärjestöt pyrkivät luomaan eettisiä sääntöjä ja ohjeita. Edunvalvontajärjestöillä on merkittävä rooli sellaisten yhteistyömuotojen ja ympäristöjen rakentamisessa, joissa jäsenistölle tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Valtakunnalliset liitot ovat oman lajinsa lippulaivoja. Ne määrittävät suurelta osin pelisääntöjä ja eettisiä arvoja, jotka konkretisoituvat käytännön toimiksi osana oman ryhmän toimintaa. Säännöt ja ohjeet konkretisoituvat paikallisten seurojen ja järjestöjen toiminnassa.

Arvoisa puhemies! Keskustelu päihdeasioista seuroissa ja järjestöissä on usein luonteeltaan opetusmaista ja valistavaa. Tällaisessa toiminnassa korostuu yksittäisten ohjaajien ja valmentajien vastuu tiedon välittämisessä. Alan toimijoiden kasvatuksellisen roolin painottaminen muun järjestössä tehtävän ehkäisevän päihdetyön ohella edellyttää muutamien tärkeiden asioiden huomioimista. Ensinnäkin on luotava riittävät puitteet ja työvälineet, joilla valmentajia ja ohjaajia tuetaan. Edellytyksenä on myös näiden henkilöiden aito sitoutuminen ja vastuunotto oman käytöksensä ja tapojensa suhteen sekä myös rohkeus puuttua tapauksiin, joissa yhteisiä toimintasääntöjä rikotaan. Lisäksi tarvitaan vuoropuhelua järjestötoimijoiden ja vanhempien välillä erityisesti lasten ja nuorten osalta.

Urheilu-, liikunta- ja nuorisojärjestöjen kautta ehkäisevällä päihdetyöllä on valtava potentiaali, sillä järjestötoiminnalla tavoitetaan todella merkittävä osa väestöstä. Esimerkiksi urheiluseuratoiminta tavoittaa eri mittaustapojen mukaan 70—80 prosenttia nuorista ennen 20 vuoden ikää.

Puhemies! Näiden pohdintojen jälkeen on tärkeää, että keskustelu jatkuu. Lakialoite tuo esiin aivan oikean tavoitteen. Tavoitteen, joka tähtää yhä terveellisempään, turvallisempaan ja hyvinvoivempaan yhteiskuntaan. Nykyisessä nuorisolaissa terveiden elämäntapojen edistäminen on esillä laajemmin kuin pelkästään alkoholi-, tupakka- tai ylipäätään nikotiinituotteiden osalta. Se on totta kai hyvä asia. Liikuntalain tavoitteena on edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä, fyysisen toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista sekä lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Lisäksi näiden tavoitteiden toteutumisen lähtökohdaksi on laissa kirjattu terveet elämäntavat.

Arvoisa puhemies! Se, tarvitaanko lain muuttamista, sen täydentämistä vai ylipäätään lisääntyvää keskustelua, on hyvä pohdinnan paikka. Se on tämän lakialoitteen ansio.

15.44 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Laiho on kiinnittänyt huomiota erittäin tärkeään asiaan. On aivan ehdottoman tärkeää, että voisimme entistä paremmin ehkäistä niin nuorten kuin myös aikuisten nuuskan ja tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttöä. Tässä meillä aikuisilla ja päättäjillä on iso vastuu, ja siksi on erittäin tärkeää, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

keskustelemme nyt aiheesta. Kiitän edustaja Laihoa siitä, että hän on nostanut tämän asian esille.

Päihteiden aiheuttamista ongelmista, myöskin tupakkatuotteiden aiheuttamista ongelmista, niin kansantaloudelle kuin ihmisille, meillä puhutaan yhteiskunnassa liian vähän. Vastikään Yle Uutisissa kerrottiin, että suurin osa lasten huostaanotoista johtuu vanhempien päihteidenkäytöstä. Erityisesti huumeiden ja lääkkeiden päihdekäyttö on entistä isompi ongelma koko Suomessa, mutta edelleen myös alkoholi aiheuttaa yhteiskunnalle miljardiluokan kustannukset ja myös valtavasti inhimillistä kärsimystä.

Edustaja Laihon aloite koskee järjestötoimintaa, ja edustaja Kivisaari hyvin tuossa kuvasi sitä, miten valtavat mahdollisuudet siellä puolella on vaikuttaa meidän nuorten ja lasten elämäntapoihin. Nuoret ja lapset ovat tulevaisuuden aikuisia, joten se kasvatustyö, jota nyt heidän keskuudessaan teemme, sitten näkyy tulevaisuudessa myös aikuisten elämässä entistä vahvemmin.

Muutoinkin meidän olisi hyvä elämän eri osa-alueilla, kotona ja erilaisissa harrastuksissa, ohjata nuoria päihteettömään elämäntapaan. Ennen kaikkea, mielestäni, meillä niin tupakka- kuin päihdepolitiikassa tulisi muistaa se, että lapsen ja nuoren elämä ja hyvinvointi lähtee aina sieltä kodista ja perheestä. Myös kodeissa ja perheissä tehtävää työtä on tärkeä tukea. Tällä hetkellä meillä on se valtava ongelma, että liian monella vanhemmalla on päihteiden kanssa ongelmia.

Olen erittäin iloinen siitä, että hallitus on ohjelmassaan sitoutunut siihen, että me pyrimme kaikin tavoin edistämään tupakkatuotteiden käytön vähenemistä ja vähentämään päihteiden käytöstä aiheutuvia haittoja ja kiinnitämme myös muihin riippuvuuksiin huomiota. Äskettäin valmistui mielenterveysstrategia, jonka alla myöskin päihteidenkäytön vähentämistä linjataan, ja myöskin päihdestrategia on erikseen päivityksessä. Hallituksen linja on oikea, ja tässä työssä tarvitaan erilaisia näkökulmia ja yli puoluerajojen yhteistyötä, jotta pystymme parantamaan meidän lasten ja nuorten elämänlaatua.

15.47 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Laihelle tästä lakialoitteesta. Saamme jälleen tärkeän asian keskusteluun tänne eduskuntaan.

Nuoria huumeidenkäyttäjiä on Suomessa enemmän kuin koskaan aiemmin, kertoi Duodecimin lehdessä julkaistu tuore tutkimus viime viikolla. Vaikka nuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt, huolta herättää nuuskan ja huumeiden käytön lisääntyminen. Nämä asiat tulee ottaa vakavasti. Kansanterveydellisestä näkökulmasta tarvitsemme tehokkaita keinoja. Meidän tulisi rohkeasti ottaa kokeiluun uusia toimintamalleja ja säädöksiä ongelman ratkaisemiseksi.

Yksi sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2017 asettaman tupakka- ja nikotiinipolitiikan työryhmän ehdotuksista oli juuri tämä aloitteessakin ehdotettu, että valtakunnallisten avustusten jakamisen yhdeksi avustusperusteeksi lisätään sitoutuminen tupakka- ja muiden nikotiinituotteiden käytön ehkäisyyn. Ministeriö sai yhteensä 64 lausuntoa, ja niistä lapsiasiavaltuutettua lainaten: ”Lapset ja nuoret ottavat helposti vaikutteita toisiltaan, mutta myös nuoren kohtaamat aikuiset vaikuttavat nuorten asenteisiin tupakkaa ja nuuskaa kohtaan.” Nuorten päihteidenkäytön ehkäisemisessä olisi minusta tärkeää, että nuoriso- ja urheiluseurat huomioivat oman vaikutusvaltansa nuoren elämässä sekä tiedostavat urheilukulttuurin vastuun ja myös oman vastuunsa.

Alle 25-vuotiaiden eläkeläisten määrä kasvaa Suomessa. Vaikka lukumääräisesti nuorten eläkkeensaajien määrä ei ole vielä kovin suuri, suunta on kuitenkin huolestuttava. Tut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

kimusten mukaan varhaisen eläkkeellesiirtymisen riskitekijänä ovat muun muassa päihdeongelmat. Päihhteettömyydellä voimme edesauttaa nuoria mutta myös muita väestömme ikäryhmiä pysymään työkykyisenä. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyy Suomessa vuosittain noin 20 000 henkilöä, ja tällä hetkellä työkyvyttömyyseläkettä saavia on kuusi prosenttia työikäisestä väestöstämme. Ennalta ehkäisevä työ on tässäkin ongelmassa halvempaa ja inhimillisempää kuin näiden ongelmien korjaaminen myöhemmin.

15.49 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Laihon tekemä lakialoite on kannatettava. Useat tutkimukset ovat jo vuosikymmenten ajan todistaneet ja vahvistaneet ymmärrystämme päihteiden haittavaikutuksista ihmisten terveyteen ja kehitykseen varsinkin lasten ja nuorten osalta. Kouluikäisten nuorten päihteiden käytöstä olemme saaneet huolestuttavaa tietoa myös kouluterveyskyselyiden kautta. Vaikka humalahakuinen juominen on yleisesti ottaen vähentynyt, niin nuorten tupakan ja alkoholin käyttö ei näytä enää vähentyvän kuten aikaisemmin. Lisäksi nuuskan käyttö on lisääntynyt 2010-luvulta lähtien myös tyttöillä. Päivittäistä tai silloin tällöin -käyttöä on 16–18-vuotiaista tytöistä noin 6 prosentilla ja pojista noin 15 prosentilla. Muun muassa nämä tiedot ilmenevät 12–18-vuotiaita koskevasta nuorten terveystapatutkimuksesta viime vuodelta.

Vaikka lakialoite on kannatettava, on syytä kiinnittää erityistä huomiota muutamaisiin seikkoihin. On tärkeää huolehtia siitä, että nuorta, joka mahdollisesti on jäänyt kiinni esimerkiksi tupakkatuotteiden käytöstä nuorisojärjestössä tai liikuntajärjestössä, ei suljettaisi järjestön toiminnan ulkopuolelle. Nuorille nuoriso- tai liikuntajärjestöt voivat olla harvoja kiinnittymisen paikkoja yhteiskuntaamme. On tärkeää, että nuori voi turvallisesti olla oma itsensä ja saa kokemuksen ja mallin päihhteettömästä ympäristöstä. Kaveriporukan vaikutus nuorten käytöksessä on suuri, ja siksi myös se, että opitaan olemaan ja saa olla porukassa ilman päihteitä, on tärkeää.

Järjestöillä olisi hyvä olla aiempaa enemmän osaamista ja vastuuta valistustyöstä, jossa korostuvat terveet elämäntavat ja päihhteettömyys. Tämän lakialoitteen myötä järjestöt sitoutuisivat tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä muiden päihteiden käytön ehkäisemiseen kaikessa toiminnassaan. Sanktiomalli rahoituksen kautta ei mielestäni sovi tässä järjestöille ja toimijoille kannustimeksi. Oleellista on nuorisotoimijoiden osaamisen kehittäminen, valistuksen lisääminen, selkeät linjaukset ja toimintaohjeet, joita tavoitellaan ja joiden toteutumista seurataan. Nuorille tulee olla tarjolla osallistumisen mahdollisuuksia matalalla kynnyksellä ja entistä enemmän myös apua ja neuvontaa päihteistä irtipääsyyn.

Hallitusohjelmassakin on sitouduttu siihen, että liikunnallisuutta, painonhallintaa, tervettä ravitsemusta ja päihhteettömyyttä edistetään laaja-alaisesti osana nuorten syrjäytymisen ehkäisyä ja että puututaan nuorten päihteiden käyttöön sekä peliriippuvuuteen ja tetaan nuorille tasapuoliset mahdollisuudet tukeen. Raittiusliikkeessä aikoinaan aktiivisesti toimineen isoisäni periaatteiden hengessä uskon, että valistuksella ja kasvatuksella voidaan saada paljon aikaan.

15.53 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Vielä jokin aika sitten toimin yläkoulu- ja lukio-opettajana ja nimenomaan sille ikäluokalle, jossa otetaan ratkaisevat askeleet tupakkatuotteiden ja erilaisten päihteiden kokeilemisessa. Tuon ikäluokan opettajana jouduin aika usein ihmettelemään, kuinka erityisesti jääkiekkoilevien nuorten miesten keskuudessa nuuskaamista pidettiin varsin asiaankuuluvana osana kyseistä harrastamiskult-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

tuuria. Muuten kyllä treenattiin ja harjoiteltiin terveellisiä elämäntapoja, mutta suoepa suhtautuminen nuuskan käyttöön rikkoi tuota muuten myönteistä lajikuva.

Vakuutuinkin siitä, että jääkiekkopojilla oli suojanaan lajin parissa työskentelevien aikuisten hiljainen suostumus tai ainakin läpi sormien katsominen pienimmän haitan periaatteella. Tupakka ei kuulu urheilevien nuorten maailmaan niinkään, mutta nuuskan mielikuva onkin ongelmallisempi. Valitettavan huonoa mallia näyttävät jääkiekon ammattilaiset, jotka nuuskaavat ja joita nuoret ihailijat haluavat sitten jäljitellä.

Nuuskaa on tuolla pohjoisessa, Ruotsin rajan läheisyydessä helppo hankkia ja tuoda sitten omalle alueelle laajaan levitykseen. Tässä yhteydessä haluan sanoa, että nuuskan vapauttaminen myös Suomessa valvottuun myyntiin tupakan tavoin veisi Ruotsilta vääränsä kilpailuedun.

Edustaja Laiho ehdottaa, että valtion tukeen urheilu- ja harrastusporukoille kytkettäisiin sitoumus suhtautua kielteisesti muun muassa nuuskan käyttöön harrastustoiminnassa olevien keskuudessa. Minusta tämä on oikein kannatettava ehdotus, että esimerkiksi nuorisotyötä tekevät jääkiekkoseurat sanoutuvat yksiselitteisesti irti nuuskasta, muista tupakkatuotteista sekä erilaisista päihteistä, ja että tämä olisi tuen saamisen ehtona.

Nuorisojärjestöt tekevät tosi tärkeää työtä, ja siinä toimivilla aikuisilla on oltava kirkkaana mielessä myös kasvattajan ja oikeaan ohjaavan aikuisen näkökulma. On vastuullista nuorisotyötä sanoutua yksiselitteisesti irti kaikesta terveyttä kyseenalaistavasta toiminnasta, jota kaikenlaisten päihteiden käyttö on. Piiskatkoon tuen saamisen ehdollisuus tähän jämäkkään toimintaan.

15.55 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Laihon lakialoite on hyvä ja pistää tietenkin pohtimaan, tekevätkö lajiliitot tarpeeksi. Tietenkin edustaja Mattilan hiukan provosoivankin puheenvuoron jälkeen... Hän nosti tikun nokkaan aika vahvasti jääkiekon. Itse sitä joskus pelanneena tiedän, että ongelmia siellä on ollut, mutta ei se nyt ole ainoa lajiliitto tai laji tai seura, missä näitä ongelmia on. Tätä pitää katsoa paljon laajemmalla kuvalla kuin vain keskittyen yhteen lajiin.

Meillä on paljon erilaisia päihderiippuvuuksia nuorten keskuudessa. Se, että alkoholin käyttö on nyt vähentynyt nuorten keskuudessa, on hyvä piirre, mutta siellä on kannabiksen ja opioidien käyttö lisääntynyt selkeästi — itse asiassa opioidiriippuvuus on nykyään yleisin syy päihdehoitoon hakeutumiselle — ja tietyllä lailla olen huolissani siitä, pystymmekö näihin ongelmiin siellä liittotasolla tai seuratasolla puuttumaan, koska näitähän ei välttämättä näe. Sama koskee itse asiassa peliriippuvuuttakin. Et pysty sanomaan ulospäin, onko tämä tyttö tai poika nyt sitten peliriippuvainen vai ei. Se on vaikeampi nähdä kuin esimerkiksi se nuuska huulella siellä. Sen takia tätä pitäisikin katsoa laajemmalla spektrillä ja nimenomaan keskittyä yleisesti tähän päihdeongelmaan, ei vain ottaa yhtä tiettyä osaa sieltä — vaikka toki kyllä nuuskan käyttö on yleistynyt tällä hetkellä Suomessa niin tyttöjen kuin poikienkin keskuudessa, joten sekin ongelma pitää ottaa vakavasti. Mutta että katsoisimme tätä yhteiskuntana tarpeeksi laajana ongelmana, koska päihderiippuvuus on tällä hetkellä yleistymässä monella eri sektorilla.

15.57 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Aihepiiri, mistä täällä salissa nyt keskustellaan, on todella tärkeä. Nuorten ja myös niiden urheilevien nuorten päihteidenkäytön kohdalla yleiseksi pääpäteeksi on noussut nuuska, niin kuin täällä on todettu monta kertaa jo tänä päivänä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

Syöpäjärjestöt selvittivät viime vuoden lopulla, miten urheiluseurojen toimintaan osallistuvat alaikäiset nuoret saavat nuuskaa haltuunsa, miten sen käyttöön ja välittämiseen asennoidutaan, ja kuinka urheiluseuroissa on puututtu nuorten nuuskan käyttöön. Tutkimuksen tuloksissa korostui vahvasti esimerkin voima. Nuoret kertoivat muun muassa, että valmentajan esimerkki nuuskattomuuden edistämisestä ei vakuuttanut, mikäli valmentajan todettiin itse käyttävän nuuskaa. Monet seurojen ja joukkueiden edustajat korostivat, että heidän seurassaan on nollatoleranssi nuuskan suhteen. Siitä huolimatta nuoret kertoivat, että valmentajien keskuudessa nuuskan käyttö on erittäin yleistä. Tässäkin voidaan todeta, että tämä kuuluisa lause ”älä tee niin kuin minä teen vaan tee niin kuin minä sanon” ei ole tehokas tapa toimia.

Seurat ja joukkueet toivoivat myös lajiliitoiltaan systemaattisempaa ohjetta siihen, miten nuuskan käyttöön tulisi puuttua. Haastattelussa kävi myös ilmi, että eri toimijoiden välillä oli epäselvyyksiä siitä, kenellä on vastuu nuorten nuuskattomuuden edistämisessä. Joukkueiden ja seurojen edustajat korostivat kodin ja urheiluseurojen yhteistyötä samalla kun seuran kasvatuksellista roolia pyrittiin minimoimaan sen keskittyessä urheiluvalmennukseen. Tämä asia kuulostaa erittäin surulliselta.

Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten päihteidenkäytön ennaltaehkäisy on kaikkien lasten ja nuorten kanssa tekemisissä olevien tahojen tehtävä, ennen kaikkea kotien mutta myös koulun, nuorisotyön, sosiaali- ja terveystoimen, liikuntatoimen kuin lasten ja nuorten palveluja tuottavien järjestöjenkin tehtävä. Tämä kaikki keskustelu, mitä täällä salissa tänään on käyty aiheen ympärillä, on välttämätöntä. Kaikki ne yhteiset teot, mitkä edesauttavat nuorten päihteettömyyttä, ovat tervetulleita.

Olen itsekin toiminut useita vuosia urheiluseuran puheenjohtajana ja tiedän, kuinka suuri merkitys seuratyöllä on paitsi nuorten terveyteen, hyvinvointiin ja perheiden jaksamiseen myös kuntien ennaltaehkäisevään työhön ja tätä kautta myös kuntatalouteen. Haluan kiittää edustaja Laihoa tästä hyvästä aloitteesta.

15.59 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Laiholle tästä aloitteesta. Lakialoite on pääosin ainakin erittäin kannatettava, ja jos ei muuta, niin tämä keskustelu on erittäin tervetullutta.

Nuorten kasvua kokonaisvaltaiseen ja päihteettömään urheilijan elämäntapaan on tärkeää tukea nimenomaan jo harrastuksen alkumetreiltä. Samalla täytyy muistuttaa, että harrastaminen muuttuu voimakkaasti: katsoin viikonloppuna televisiosta, kuinka nuoret pelasivat konsolijalkapalloa vastakkain. Tässä edellä edustaja Wallinheimo nosti tätä peliriippuvuuden ongelmaa esiin ongelmana, jota on hyvin vaikea havainnoida, ja e-sports tulee väkisinikin muuttamaan sitä perinteistä harrastuskenttää. Meidän pitääkin mahdollistaa nuorille päihteetön harrastusmahdollisuus, oli se harrastus minkälainen tahansa, ja oli se meille keski-ikäisille tai vähän kokeneemmille miten vieras tahansa. Etenkin valtioavustusteisten seurojen on vaikea nähdä olevan tästä asiasta eri mieltä.

Toivon toimijoille rohkeutta toimia lasten ja nuorten parhaaksi, vaikka se työ ei ole aina niin helppoa kuin se paperilla näyttää. Vastustusta löytyy ja mielipiteitä on monia, mutta me aikuiset olemme se ratkaiseva esimerkki ja tuki, mitä lapset ja nuoret tarvitsevat.

16.01 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Laiho on tehnyt lakialoitteen, jossa esitetään muutettavaksi nuorisolain 17 §:ään ja liikuntalain 10 §:ään tekstiä, jossa valtion-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

apukelpoisuuden edellytyksenä olisi se, että yhdistys sitoutuu tupakka- ja nikotiinituotteiden sekä muiden päihteiden käytön ehkäisemiseen kaikessa toiminnassaan.

Itse ajattelen, että tämä on tavoitteiltaan erittäin, erittäin hyvä ja tarpeellinen, ja niin kuin täällä on monissa puheenvuoroissa aikaisemmin tullut esille, niin tiedostetaan se, että päihteiden käyttö ja niitten moninaisuus on lisääntynyt ja se valitettavasti on nuorison keskuudessa entistä enempi ollut trendi, ja siihen pitää puuttua. Tietysti seurat ja yhdistykset ovat siinä keskeisessä asemassa, että he tapaavat paljon näitä nuoria omassa toiminnassaan. Jopa 1,3 miljoonaa lasta ja nuorta on seura- ja yhdistystoiminnassa mukana, joten myöskin siellä on iso vastuu toimijoilla.

Nyt tässä lakialoitteen myötä tulee ehkä mieleen minulla ensimmäisenä se, että mitenkäs sitten muut kulttuurijärjestöt: pitääkö aina sitten tavallaan näin yksityiskohtaisesti kirjata lain tasolle tällainen vaatimus? Koska minun käsitykseni on se, että esimerkiksi tällä hetkelläkin jo tätä yhteiskuntavastuuta ja muuta arvioidaan, kun valtionapukelpoisuutta arvioidaan ja kun apurahoja, julkista rahaa, myönnetään näille yhdistyksille ja järjestöille. He ovat ottaneetkin aika hyvin koppia, ja heidän pitääkin ottaa, koska esimerkiksi semmoinen toimintahan on jo muuten muussa lainsäädännössä kielletty, että alaikäisille hyväksytäisiin jonkinlaisia päihteiden käyttöä, nikotiini tai alkoholi tai muut päihteet. Elikkä se on jo peruste, jos tällaista toimintaa nähdään, että voidaan peruuttaa tai periä takaisin tai muuten ottaa sitten sivuun semmoinen yhdistys, jossa toiminta ei ole vastuullista ja eettistä.

Minä en näe näille kirjauksille tässä tarvetta, mutta tälle hengelle ja ajatukselle erittäin paljon tarvetta. Sillä asetustasolla ehkä voidaan niitä muutoksia tehdä, mutta onko se kirjaus nyt justinsa tässä kohtaa, niin en ole varma. Näin.

16.03 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Minäkin haluan kiittää edustaja Laihoa tästä hyvästä aloitteesta ja kiittää myös tässä keskustelussa käytetyistä hyvistä puheenvuoroista. Toivon, että nyt kun valiokunnissa ei ole ruuhkaa hallituksen esityksistä, niin tämänkaltaisia hyviä kansanedustajien aloitteita voitaisiin siellä käsitellä ja kuunnella asiantuntijoita, ja jos ei suoraan lähdetä lakeja muuttamaan tai pykälää kirjoittamaan, niin voitaisiin ainakin tuoda ne keskeiset periaatteet eduskunnan tahtona esiin.

Varmasti moni on sitä mieltä, että tämänkaltainen muutos on liiallista holhoamista, mutta korostaisin sitä, että tässä nämä järjestöt, liikuntajärjestöt, nuorisojärjestöt, sitoutuisivat edistämään päihteettömyyttä ja pyrkimään päihteiden käytön ehkäisemiseen. Laissa on monia hyviä periaatteita, joihin järjestöjen on tänä päivänä sitouduttava ja joita ne ovat sitoutuneet edistämään saadessaan valtiolta tukea. Mielestäni tämä tässä aloitteessa esitetty muutos on hyvin kannatettava ja sopii hyvin järjestöjen toiminnassa edistettäviin asioihin näiden muiden hyvien periaatteiden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja niin edelleen, joukkoon.

Suomi on ollut tupakoinnin torjunnassa ja tupakoinnin vähentämisessä etulinjan maita. Meillä on tehty tupakkalakiin aikanaan jo ennen monia muita maita erinäisiä uudistuksia, joissa muut maat ovat sitten tulleet perässä, koskien esimerkiksi tupakoinnin kieltämistä työpaikoilla ja ravintoloissa.

On mielestäni pikkasen surullista, että Suomi on tässä tupakkapolitiikassaan näköjään jämähtänyt. Hinta-asetta kyllä käytetään, ja se on ihan oikein, ja sitä pitäisi käyttää vielä nykyistä paljon reippaammin, mutta nämä muut keinot tupakoinnin vähentämiseksi ovat jääneet liian vähälle. Missä ovat säädökset brändittömistä tupakka-askeista, joita jo monissa maissa käytetään? Missä on parveketupakoinnin kieltämisen edistäminen niin, että si-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

vuutettaisiin nykyisen lain tarpeeton byrokratia ja annettaisiin asunto-osakeyhtiöiden yhtiökokouksille oikeus päättää taloyhtiön parveketupakoinnin kieltämisestä? Kannatan ja kannustan tällaisia esityksiä hallitukselta tänne eduskuntaan. Samoin pitäisi kieltää tupakointi monilla semmoisilla alueilla, missä se on nyt sallittua.

Ei tietysti tällaisten asioiden ja uudistusten merkitystä pidä ylikorostaa, mutta nämä kaikki ovat tervetulleita lisiä, kun toimimme päihteitä vastaan ja päihteiden käyttöä vastaan.

16.06 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Liitoissa varmasti yritetään tehdä paljon asian eteen, ja kuten edustaja Kivisaari sanoi, noin 70—80 prosenttia lapsista ja nuorista menee tämän luopin läpi, eli he harrastavat. Mutta siellä on se 20—30 prosenttia, jotka eivät tällä hetkellä harrasta, ja heillä tällä hetkellä yleistyvät elintapaongelmat, etenkin lihavuus, ja päihdekulttuuri on ihan vielä eri tavalla, joten pitäisi olla myös huolissaan tästä 20—30 prosentista, tai erityisen huolissaan. Kuten sanoin, nämä urheilevat tai muuta harrastavat nuoret ovat edes jollain lailla tekemisissä koko ajan valmentajien tai ohjaajien kanssa, mutta miten nämä loput? Ja tämä on se yhteiskunnallisesti tärkeä kysymys, joka varmasti pitäisi myös käsitellä lähiaikoina, koska tästä ryhmästä pitää olla erityisen huolissaan.

16.07 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Nyt jo huomaamme, että edustaja Laihon lakialoite on herättänyt sen keskustelun, mitä varmasti me kaikki tässä salissa toivomme. Olen entisenä urheilijana ja todennäköisenä tulevana junnuvalmentajana — halusin tai en — äärimmäisen kiitollinen tästä keskustelusta. Vanhempien ja valmentajien ja ammattiurheilijoiden rooli esimerkkinä on valtava.

Myös kaupunki voi ottaa vastuullisen roolin. Haluan kehua upeaa kotikaupunkiani Kouvola — jos ei muuten, niin puhemiehen mieliksi. Kouvola on tehnyt erittäin vahvaa työtä urheiluseurojen kanssa nuuskattoman elämän edistämisen eteen. Seurat ja urheilijat ovat olleet erittäin sitoutuneita, ja meidän pitää samalla myös luottaa seurojen vastuulliseen toimintaan. Meidän pitää uskoa ihmiseen. Sanktiot olkoon se pieni luottamusta vahvistava tekijä siellä lopussa.

Kutsunkin tässä yhteydessä nyt muut kunnat seuraamaan Kouvolan hienoa esimerkkiä. Me voimme oikeasti vaikuttaa, ja mahdollisuus parantaa lasten ja nuorten elämää, päihtetöntä elämää ja liikunnallista elämää, on merkittävä. — Kiitoksia.

16.09 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä keskustelussa on ollut ansiokkaasti esillä nämä kiistattomat haasteet, joita järjestötoiminnassa, niin seuratasolla kuin valtakunnallisestikin, on olemassa, ja joissa esiintyy siis tällaisia eettisiä, ehkä epäterveellisiä ilmiöitä, ja näistä keskustelu on erittäin tärkeää.

Haluan kuitenkin nostaa vähän toisen näkökulman myöskin tähän keskusteluun, ja se näkökulma on se, joka meidän kaikkien pitää myöskin muistaa, että urheiluseuroissa ja laajennettuna kaikissa lukuisissa kolmannen sektorin toimijoissa tehdään runsaasti päivittäisiä sankaritekoja myöskin tällaisen päihteettömyyden ja terveellisten elämäntapojen kannustajana. Eli vähän välttäisin tässä keskustelussa myöskin tällaista voimakasta leimaamista siihen suuntaan, että ikään kuin tällaisessa järjestötoiminnassa tai seuratoiminnassa esiintyisi valtavia murheita, joita pitäisi vähän jopa lapsilta välttää, eli pääosin siellä teh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

dään upeaa työtä myöskin tämän päihitteettömyyden ja terveiden elämäntapojen kannustajana, josta muun muassa edustaja Kaunisto nosti hienon kuntaesimerkin.

Itse toimin tuolla valtion liikuntaneuvostossa varapuheenjohtajana, ja vähän tämänkin keskustelun innoittamana vien mielelläni viestiä ja myöskin tähän keskusteluun liittyviä teemoja. Valtion liikuntaneuvosto on tärkeä elin myöskin pohtia näitä näkökulmia, joita tämä lakialoite nostaa esille.

16.11 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kiitokset tästä hyvästä keskustelusta, jota täällä salissa on käyty tämän lakialoitteen pohjalta, ja kiitokset kaikille sen allekirjoittaneille.

Täällä on noussut esille valistus ja aikuisten esimerkki, ja olen itse vahvasti myös valistuksen kannalla, sitä meidän pitää tehdä, aikuisten esimerkillä on myöskin vaikutusta. Jos ajatellaan vaikka tätä nuuskan käyttöä, niin on luettu surullisia uutisia muun muassa siitä, miten jopa aikuiset tuovat nuuskaa lapsille, jotta nämä voivat sitä myydä eteenpäin Suomessa, niin että kyllähän tässä on paljon asenteissa parantamisen varaa myös aikuisten keskuudessa. Esimerkiksi pohjoismaisella yhteistyöllä voitaisiin yrittää saada Ruotsia jotenkin ruotuun tämän nuuskan valmistuksen suhteen. Erityisesti he tekevät sitä vahvaa nuuskaa, jota he vievät käytännössä vain ulkomaille.

Eli meidän pitää muillakin saroilla tehdä tätä työtä. Nyt tämä lakialoite osuu yhteen kohtaan: yritetään järjestö- ja seuratoiminnan kautta saada tätä viestiä eteenpäin terveellisistä elämäntavoista. Totta kai näitä muita eri ulottuvuuksia urheilutoiminnassa usein onkin mukana — ravinto, liikunta — ja ne sieltä luontevalla tavalla nousevat esiin. He tekevät siinä erinomaista työtä. Jokainen pieni asia, jolla me pystymme vähänkin edistämään lasten ja nuorten terveyttä, kannattaa tehdä, ja sen takia näen tämän yhtenä osana sitä.

Edustaja Hopsu toi täällä esille huolen siitä, ettei sitten leimattaisi niitä lapsia ja nuoria, jotka ovat käyttäneet. Se ei toki ole tämän tarkoitus. Tämä on viesti niille toimijoille, että he omassa toiminnassaan edistävät päihitteettömyyttä, ja sitä kautta myös valmentajille ja toimijoille, että se ei ole täällä sallittua. Mutta mistään nuorten sanktioimisesta tässä ei ole kyse. Espoosta yksi esimerkki: kun vein poikaa jäähallille, niin siellä oli jo seinällä, että nuuskan käyttö kielletty jäähallin tiloissa. Että kyllä urheiluseurat tekevät jo tällä hetkelläkin sitä päihitteiden vastaista työtä, ja siihen myöskin tämä lakialoite edelleen kannustaa.

Edustaja Asell toi täällä esille nämä muut järjestöt, jotka saavat valtiontukea. Olen ihan samaa mieltä, että niissä olisi paljon parantamisen varaa. Ja on hyvä, että ne otetaan tarkasteluun, kun me olemme nyt huomanneet, että on monia muita puutteita, liittyvät ne sitten teatteriin tai taitoluisteluun ja muuhun. Siellä on paljon asioita, joita meidän pitää tarkastella myös kokonaisuutena, millä perustein [Puhemies koputtaa] valtionapua tai valtiontukea myönnetään.

16.15 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Täällä salissa on varmasti käyty tästä ansiokkaasta lakialoitteesta hyvää keskustelua, ja pahoittelen, että olen tässä nyt myöhässä keskustelemassa. — Itse pidän erittäin tärkeänä sitä, että nostetaan esille nämä valtionapuperusteet ja -kriteerit ja pyritään päihitteettömyyteen tietenkin kaikilla tasoilla harrastamisessa, mutta erityisesti lapset ja nuoret, jotka ovat haavoittuvassa asemassa. Siellä tietysti — niin kuin tässä puheenvuoroissa on käynyt ilmi — esimerkin voima on erittäin tärkeä, eliikkä kyllä ne junnut siellä katsovat ja ihailevat idoleitaan, esikuviaan, ja esikuvien tietysti toivoisi ottavan hyvin tiukan kannan siihen, että esimerkiksi nuuskan käyttö tietyissä har-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

rastuspiireissä, joka on ilmeisesti valitettavasti myös lisääntynyt jossain määrin, saadaan kuriin.

Olemme myös saaneet kuulla asiantuntijakuulemisessa, että päihdehuoltoon hakeutumisen perusteena tänä päivänä yleisin peruste on opiaatit, elikkä myös tämä pitää ottaa tässä keskustelussa esille, että vaikka nyt onkin ehkä enemmän puhuttu alkoholista ja nikotiini-valmisteista, niin myös sitten lääkkeitten väärinkäyttö ja opiaatit ovat myös lisääntyneet.

Tietysti, mikä nousee itsellä päättäjänä mieleen, on tämä valvontakysymys, että miten me sitten sitä käyttöä valvomme, ja sitten tämä Pohjoismaiden välinen yhteistyö, mikä nousikin edustaja Laihon puheenvuorossa esille. Meidän tulisi kyllä käyttää jonkunlaista poliittista vahvaa painostusta sinne Ruotsin suuntaan, että tämä saadaan kitkettyä ja vahvoja nuuskia ei tänne Suomeen ja muihinkaan maihin sitten välitettäisi. Se tuntuu todella kurjalta ja pahalta, että itsekin olen äitinä törmännyt omassa kotikaupungissani siihen, että nuorilla on hyvin semmoinen ehkä jopa liiankin hyväksyvä asenne nuuskan käyttöön. Että vaikka johonkin muuhun valmisteeseen, alkoholiin tai tupakkaan, olisi tällainen negatiivinen asenne, niin sitten saatetaan ajatella, että nuuska on pienempi paha, mitä se ei todellakaan ole. Syöpäjärjestöt ja asiantuntijat, kuten Lääkäriliitto, ovat korostaneet sitä, että nuuskassa on useita kymmeniä syöpää aiheuttavia aineosia, ja mitä pitkässä juoksussa sitten sen käyttö aiheuttaa suun terveydelle ja koko terveydelle, voimme vain kuvitella, mitä se tekee.

Elikkä kyllä me tärkeän asian äärellä olemme, ja toivon mukaan tämä lakialoite menee eteenpäin ja tästä puhutaan entistä enemmän, ei vain tietenkään urheiluseurojen osalta tai liikunnan osalta vaan ihan koko yhteiskunnassa poikkileikkaavasti. Tässä meillä on varmasti paljon tehtävää kansanedustajina mutta myös kuntapäättäjinä.

16.17 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Hieman hämmentyneenä katsoo noita allekirjoittajamääriä: yli puolet kokoomuksesta tämän oli allekirjoittanut, joten jos kaikista puolueista olisi yli puolet allekirjoittanut, niin täällä olisi yli 100 allekirjoitusta ja puhuisimme eri mittakaavassa silloin tästä, koska silloin tämä olisi vakavasti otettava lakialoite — nyt näin ei käynyt.

Mutta kun edustaja Kivisaari mainitsi esimerkiksi valtion liikuntaneuvoston roolista, niin se voisi olla jo se taho, joka itse asiassa voisi keskittyä enemmänkin nytten tähän päiheteettömyyteen yleensäkin ja mahdollisesti ohjeistaa erilaisia liittoja. Tämänkin keskustelun perusteella teillä on hyvin ne keinot laittaa sitä sanomaa eteenpäin, vaikka tämä nyt ei ihan lakiin asti menekään varmastikaan, että kuinka kuitenkin oikeastaan kaikki puolueet ovat täällä edustettuina — no eivät ehkä ihan kaikki puolueet, mutta kuitenkin hyvin laajasti samanlainen näkemys asiasta oli. Toivoisinkin nyt, että tätä käsiteltäisiin myös sillä vakavuudella myös valtion liikuntaneuvostossa.

16.19 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Kivisaari just sanoi, että tarkoitushan tällä aloitteella ei varmasti ole moralisoida urheiluseuroja tai todeta, että siellä tehtäisiin huonoa työtä, tai sanoa, että he ovat tehneet tähän asti epäkelvosti työtä.

Itse olen yksi tämän aloitteen allekirjoittajista. Niin kuin sanoin, minullakin on urheiluseuratausta, ja koen niin, että kirjoitin nimen siksi, että tämä keskustelu on erittäin tärkeä nostaa ylös. Toki siellä tehdään paljon sitä työtä, mutta kun täällä puhuttiin vielä siitä, että tavallaan tämän urheiluseuratyön ulkopuolelle jää kuitenkin kymmeniä prosentteja nuorisista, ketkä eivät pääse sinne vaikutuspiiriin, niin kyllähän siellä monessa seurassa tehdään ni-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

menomaan semmoista matalan kynnyksen työtä. Itsekin olen Hippos-kisassa ollut kentän laidalla bongaamassa lapsia ja nuoria ja houkuttelemassa heitä mukaan sinne toimintaan. Siellä ollaan sieltä yksivuotiaasta asti menemässä sitä rataa pitkin, juoksemassa niin sanotusti kilpaa, ja kaksi—kolmevuotiaita, nuoria. Toki siellä tehdään semmoista perustyötä ruohonjuuritasolla nimenomaan, niin että sieltä pyritään saamaan koko ajan enemmän niitä lapsia ja nuoria. Itse myös kuntapäättäjänä tiedostan sen, että urheiluseurojen merkitys on todella tärkeä myös sille kunnalle ja sille kuntalaisten hyvinvoinnille ja sille rajapinnalle, mikä tulee siihen soten väliin.

Eli missään nimessä ei ole tarkoitus moralisoida täällä urheiluseuroja vaan miettiä, miten asiat voitaisiin tehdä entistä paremmin ja olla tukemassa urheiluseuroja siinä heidän työssään.

16.20 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Huttunen sanoikin erittäin hyvin, ja varmasti edustaja Kivisaarikin tätä tarkoitti, että seurat ovat nimenomaan se suuri mahdollisuus, mikä meillä on, ja meidän ei ole syytä heitä moittia mistään vaan ennemminkin kannustaa ja tukea niissä mahdollisuuksissa. Myös edustaja Wallinheimon edellinen puheenvuoro oli mielestäni hyvä — ne reitit, millä päästään vaikuttamaan ja auttamaan.

Haluan silti tähän keskusteluun tuoda vielä sen aspektin tästä e-sportsista, että se on oikeasti hyvin nopeasti ohittamassa Suomessa jalkapalloharrastajien määrän, eli me puhumme siitä suurimmasta lajista, mitä harrastetaan. Ja miten se tapahtuu seuroissa? Ei varmasti aina tapahdu. Ja millä me pääsemme näihin nuoriin ja heitä auttamaan, niin se onkin taas aivan uusi kysymys. Jos me mietimme, että Aasiassa tällä hetkellä jo on paljon nuoria, jotka eivät edes pääse kauppaan sieltä tietokoneen ääreltä, niin siinä vaiheessa meidän pitää pystyä myös miettimään näitä moderneja, tulevaisuuden urheilulajeja — jos nyt e-sports enää on tulevaisuuden laji, kun se on jo nykypäivää — ja laajentaa sitä omaa näkökantaamme ja näkökulmaamme niin, että me pääsemme ihan jokaisen nuoren ja lapsen elämää parantamaan omalla voimallamme.

16.22 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Ihan niin kuin edustaja Huttunenkin, niin samasta syystä pyysin vielä uudemman kerran puheenvuoron, eli missään tapauksessa siinä ensimmäisessä puheenvuorossa ei ollut tarkoitus moralisoida tai arvostella esimerkiksi nyt mainitsemaani jääkiekkotoimintaa.

Peräänkuulutan enemmänkin semmoista linjakkuutta siinä, että kun yritetään tosiaan tämmöistä erinomaista harrastustoimintaa aikuisten taholta harjoittaa, niin oltaisiin sitten linjakkaita ihan loppuun saakka, elikkä siihen kuuluu sitten tämmöisten terveellisten elämäntapojen edistäminen ja siihen ei kuulu minkäänlaisten tupakkatuotteiden käyttö. Edustaja Laihon tekemä lakialoite on ikään kuin tämmöinen ehdotustoimi, joka piiskan tavoin sitten myös näitä tämmöisiä aikuisia ryhdistää siinä omassa toiminnassaan.

Edustaja Hänninen otti nuuskan puheessaan esille, ja kuten siinä ensimmäisessä puheenvuorossa mainitsin, niin oikeastaan me olemme täällä Suomessa aika kiusallisessa tilanteessa, varsinkin tuolla Pohjois-Pohjanmaan alueella, joka on lähellä Ruotsin rajaa. Me otamme kaikki ne nuuskan käytöstä johtuvat haitat täällä hoitaaksemme ja maksaaksemme, ja Ruotsi saa sitten tästä sen tietyn edun. Eli olisin itse asiassa näkemässä ratkaisuksi sen, että nuuskatuotteiden myynti pistettäisiin Suomessa samanlaiseen lailliseen kontrolliin. Sehän tarkoittaisi sitä, että EU:n tasolta pitäisi hakea tämmöinen erityislupa ja oikeus

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

sitten tähän vastaavaan menettelyyn, mikä Ruotsissa on, mutta minusta se on ainut tapa edetä. Siihen saakka me kärsimme vain pelkistä haitoista täällä.

16.23 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Niin kuin aiemmin sanoin, lakimuutos on ehkä vähän järeä ja tässä kohtaa tehoton, niin että kyllä se valistus ja ne toimintakampanjat ja muut, mitä tämmöiselle järjestölle, seuralle pystytään tarjoamaan, ovat se väline. Ja tässä varmasti, niin kuin tässä aiemmin puhuttiin, liikuntaneuvostokin pystyisi aika hyvin linjaamaan ja tuomaan esille tätä ongelmaa elikkä päihteiden ja huonojen elämäntapojen lisääntymistä, jota nyt nuorison keskuudessa on. Itsekin valmennustoiminnassa ja siinä arjessa jonkun verran olleena: se on ollut itsestäänselvää, että päihteidenkäyttö ja nuuskankäyttö eivät sovi sinne nuorisolle, ja minä olen siihen puuttunut, mutta jos siitä tulisi seura- tai liittotasolta enempi kampanjointia, niin se olisi varmasti tehokkaampaa. Silloin siihen panostettaisiin enempi ja pystyttäisiin valistamaan, ja siihen voisi jonkinlaidista kampanjarahoitusta myöskin järjestöille suunnata.

Tämä tämmöinen nuuska nyt on ollut ongelmana jo vuosikaudet, ja sen myynti on kielletty. Ruotsi on saanut EU:lta siihen erityisluvan myydä, kunhan se ei leviä maan rajojen ulkopuolelle — eihän se ole toiminut. Se jo sillä perusteella pitäisi joko sieltä Ruotsista lopettaa myöskin, kun ei se pysy hallussa, ja toinen vaihtoehto on se — niin kuin tässä edellinen puhuja sanoi — että koska sieltä nyt tulee tätä vahvempaa nuuskaa tänne Suomeen ja sitä nyt tuodaan tänne ja sitä on jatkuvasti nuorison keskuudessa, niin me tosiaan sallimme niitten lievempien nuuskien ja nikotiinin myynnin mutta että siitä jollain tapaa sitten myöskin tulee verorahat meille, valtiolle, ja saadaan myöskin voimavaroja tehdä tätä valistustyötä. Se voisi olla paljon toimivampi järjestelmä kuin nyt tämä, että on kokonaan kielletty — uskoisin näin.

16.25 Pasi Kivisaari kesk: Kunnioitettu puhemies! Edustaja Wallinheimo ihan oikein kannusti valtion liikuntaneuvostoa ottamaan roolia tässä asiassa, ja edellinen puhuja, edustaja Asell, on myöskin siellä ensimmäinen varapuheenjohtaja. Varmasti viemme tämän keskustelun viestiä siellä eteenpäin.

Haluan vielä varmistaa puheenvuoroni sen suhteen, että tämä seurapuheenvuoroni ei tietenkään missään nimessä ollut syytös tälle keskustelulle, ei missään nimessä, vaan tarkoituksena oli tukea ja muistuttaa myöskin niistä lukuisista menestystarinoista, joita seuratoiminnan suhteen tehdään muun muassa päihteettömyyden eteen. Mutta se ei tietenkään tarkoita sitä, etteikö tällaisessa järjestötoiminnassa, josta seurat ovat esimerkkejä, olisi parannettavaa tai tehostettavaa tai kehitettävää.

Jo tämänkin keskustelun myötä tällä lakialoitteella on ollut tarve matkalla kohti terveellisempää, turvallisempaa ja hyvinvoivempaa yhteiskuntaa. Yhden huomion vielä toisin tähän. Me olemme puhuneet tässä alkoholista, huumeista, nikotiinituotteista — siis tupakasta, nuuskasta — mutta myöskin ehkä energijuomat omalla osallaan kuuluvat vähän niin kuin tähän samaan kenttään. Ja vaikka tällainen kadunmiehen tuntuma on se, että energijuomien alkuhype on osaltaan ehkä vähän tasaantunut, siltikin nuorten, usein seuratoiminnassakin mukana olevien nuorten, keskuudessa näiden energijuomien läsnäolo on turhan vahvaa.

16.27 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Itse olen mukana toiminnassa, jossa tuetaan niin liikunta- ja nuorisotoimijoita ja joukkueita juuri edistämään näitä tavoitteita

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

samalla kun myönnetään rahoitusta, ja se on toiminut erittäin hyvin. Tämä lakialoite on monelta osin kannatettava.

Mietin sitä sillä kohtaan vain, että olen huomannut siinä toiminnassa vähän ristiriitaisuuksia osaltaan. He ovat valmiita hyväksymään nämä periaatteet juuri tupakkatuotteisiin ja alkoholiin ja muuhun liittyen ja jakamaan sitä tietoisuutta tietysti lapsille ja nuorille ja edistämään, mutta niin kuin tiedetään, alkoholimainonta on tiivis osa tätä samaa asiaa, ja se on noussut monesti vastaan, että joukkueet junioritoiminnassa hyväksyvät näin mutta sitten toisaalta monesti siellä takana toimivat aikuiset haluavat, että alkoholimainonta tai muu säilyy näissä halleissa, ja myöskin osaltaan huolehditaan siitä, että kaljaa myydään jäähallissa tai muualla, ja he haluavat varmistaa sen. Eli tässä jos moralisoinnista puhuttiin, niin kyllä tällaisia käytännön ongelmia tulee, koska ne ovat erittäin tärkeää rahantuloa taas näille seuroille. Tässä sitten kun näitä punnitaan, on erittäin mielenkiintoista ajatella, että tietysti ehkä lasten ja nuorten kautta on helpoin lähestyä tätä näkökulmaa ja siksi tässä lakialoitteessa tavoitteet ovat hyvät, mutta sen muutoksen tarvitsee myös tapahtua jollakin tavalla siellä aikuisissa, jotta pystytään myöskin sitten laajemmin edistämään niitä tavoitteita, mihin tämäkin lakialoite pyrkii.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lakialoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Laiho.

16.29 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Täällä on ollut paljon esillä liikuntaseurat ja lajiliitot, mutta haluan vielä tässä korostaa sitä, että tämä koskee kaikkea harrastustoimintaa ja järjestötoimintaa, se on laaja kenttä. Toivottavasti sieltä löytävät myös oman harrastustoiminnan ne e-sportia harrastavat, jotka eivät välttämättä siitä urheilusta ole kiinnostuneet, mutta on joku muu mieluisa harrastus. Se on meidän myös nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä tärkeää, että kaikki löytävät sen oman tiensä.

Valtion liikuntaneuvosto nousi esiin täällä edustaja Wallinheimon ja Asellin puheenvuoroissa, ja tämä on tosi tärkeä asia, jos siellä pystytään nostamaan enemmän esille päihitteettömyyteen sitoutumista.

Se, että tällä lakimuutoksella ei olisi merkitystä, niin sitä en kuitenkaan allekirjoita, koska itse kyllä uskon, että kaikella, mitä laissa on kirjattu, niin niillä on merkitystä. Silloin kun haetaan niitä avustuksia ja sitä toimintaa pyöritetään, niin kyllähän niihin sillä tavalla sitoudutaan ihan toisella intensiteetillä, kun tiedetään, että se raha riippuu niistä, kuin että se raha ei olisi siinä mukana tietynlaisena intensiivisenä tekijänä, eli kyllä se raha siinä mielessä ohjaa sitä toimintaa.

Sitten näistä nuuskan ongelmista, mitä Ruotsista tänne tulee, niin tässä on tietenkin monta asiaa: Pohjoismainen yhteistyö, mutta sitten myöskin meillä Suomessa pystyttäisiin vaikuttamaan tähän Ruotsin väliseen lauttaliikenteeseen — siellähän myydään sitä nuuskaa tietyin rajoituksin, siellä sitä voidaan myydä, ei täällä. Voitaisiinko siihen vaikuttaa myöskin meillä kansallisesti? Sitten tietenkin tämä EU-taso, kun Ruotsi on saanut erityisoikeuden sitä tuottaa Ruotsissa niin, ettei sitä saa mennä kuitenkaan ulkomaille, mutta se ei toimi, niin pitäisikö sitä tarkastella EU-tasolla uudestaan?

Sitten lopuksi vielä haluan nostaa tähän, edustaja Kivisaari otti esille energiajuomat: Olen samaa mieltä niistä, että ne eivät myöskään edistä terveyttä ja niitä eivät lapset ja nuoret tarvitse, ja olen ollut niitten myynnin rajoitusta edistämässä. Se nyt ei ole vielä toteutu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 21/2020 vp

nut, mutta ainakin siihen kaupat toisella tavalla kiinnittävät nykyään huomiota, ja minun puolestani niitten käyttöä voisi hyvin rajoittaa edelleenkin ainakin alle 15—16-vuotiailta.

16.32 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustaja Laihoa vielä kerran tästä lakialoitteesta, ja kiittää salia hyvästä keskustelusta.

Tässä voisi olla paljon mahdollisia työkaluja siihen, kuinka voisimme ehkä nuuskankin käyttöä vähentää nuorten keskuudessa. Muun muassa Jääkiekkoliitto teki tehoiskun muutama vuosi sitten alle 16-vuotiaiden Pohjola-leirille. Sieltä jäi toistakymmentä poikaa kiinni nuuskan käytöstä, ja heidät lähetettiin samantien kotiin. Se oli siinä, heidän maajoukkueitaival siltä vuodelta. Joten tällaisia tiettyjä keinoja meillä olisi, ja näitä tehoiskuja voisi järjestää muissakin lajiliitoissa. Se on ihan selvä, että varmasti muistakin lajeista näitä nuuskankäyttäjiä löytyy. Voisiko tämä olla ehkä semmoinen tietty työkalu, mitä voisi vaikka valtion liikuntaneuvoston kautta viedä nyt sitten jatkossa eteenpäin, koska tällaiset toimet pelottavat ne nuoret, ja sillä oli selkeä vaikutus nuuskan käyttöön myös jääkiekkoilvien nuorten keskuudessa siinä vaiheessa, kun tällainen tehoisku järjestettiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.